

ВИСНОВОК

про наукову новизну, теоретичне та практичне значення результатів дисертаційної роботи РУСАН Надії Ігорівни на здобуття наукового ступеня доктора філософії зі спеціальності 073 «Менеджмент» за темою: «Емоційний інтелект в управлінні проєктами»

Актуальність теми та її зв'язок з планами наукових робіт установи. В умовах економіки знань змінюються вимоги, що пред'являються до сучасного менеджера. Однією з таких вимог стає емоційне лідерство, під яким розуміється мистецтво управління людьми на основі емоційного інтелекту. На противагу раціональному управлінню, емоційне керування будується на використанні енергії емоцій для досягнення цілей компанії.

Емоції, як еволюційно більш ранній механізм регуляції поведінки, ніж розум, справляють істотний вплив на поведінку і здоров'я людини. Вони впливають на вміння вирішувати конфлікти, справлятися зі стресом, працездатність, настрої тощо. Від уміння управляти своїм емоційним станом залежить і власна мотивація, і ефективність професійної діяльності, і ефективність організації в цілому. Саме тому останнім часом термін «емоційний інтелект» користується все більшою популярністю.

Незважаючи на те, що в даний час існує велика кількість визначень емоційного інтелекту, всі вони можуть бути зведені до здатності сприймати і ефективно використовувати ірраціональні сигнали зовнішнього середовища. Це здатність усвідомлювати як власні, так і чужі емоції, вміння керувати ними, будувати ефективні відносини з людьми.

Громадська проблема нестачі керівників вищої ланки, здатних сформувати надійну команду, а також легко орієнтуватися і приймати рішення в умовах сучасної економіки, розглядається в безлічі досліджень, проведених в рамках соціальних та економічних наук, які спрямовані на те, щоб дати відповідь на питання, яким повинен бути сучасний менеджер. Крім того, як показали дослідження, в сучасному цивілізованому суспільстві постійно зростає число людей, які страждають невротами. Приблизно 20% керівників у США мають ті чи інші психіатричні симптоми, що часто пов'язано з емоційним вигоранням внаслідок постійного спілкування, підвищеним рівнем відповідальності за свої рішення тощо. А за даними наших реалій цей показник досягає 70%. Бездіяльність у кризових для підприємства ситуаціях або неврівноваженість керівника шкодять компанії. Очевидно, що пригнічений або надмірно агресивний (зарозумілий, егоїстичний, мстивий, емоційно холодний) керівник не може створити креативну атмосферу.

Завдання, які стоять перед керівниками, припускають вміння здійснювати активний пошук необхідної для прийняття рішень інформації; розпізнавати емоційні стани співрозмовника, адекватно інтерпретувати зміст отриманих відомостей з урахуванням їх характеру, ступеня повноти і достовірності, наявності «прихованого сенсу», спроб маніпуляції і т.д. Керівник повинен бути в змозі так взаємодіяти зі своїми партнерами, підлеглими, щоб досягати намічених цілей, отримувати необхідний ефект (зміна поведінки, думок, уявлень, відносин тощо). Усе це обумовлює актуальність дослідження з формування та розвитку емоційного інтелекту, трансформаційного лідерства, компетенцій керівника, командних цінностей в управлінні проєктами.

Дисертаційну роботу виконано згідно з тематикою планових науково-дослідних робіт Київського національного університету будівництва і архітектури: «Управління проектами розвитку інформаційних ресурсів і технологій проектно-орієнтованих підприємств», ДР № 6117U000942.

Формулювання наукової задачі, нове вирішення якої одержано в дисертації. Метою дослідження є розробка концептуальних положень, моделей, методів та підходів, що формують досягнення успіху всередині проектних команд за допомогою підвищення рівня емоційного інтелекту та вдале застосування трансформаційного виду лідерства, компетенцій, командних цінностей.

Для досягнення зазначеної мети в дисертаційній роботі вирішуються такі завдання:

- аналіз наукових джерел щодо результатів дослідження поняття «емоційний інтелект» та впровадження власного визначення з урахуванням специфіки управління проектами;
- дослідження передумов виникнення концепції емоційного інтелекту та аналіз відповідних моделей;
- аналіз проблем оцінювання емоційного інтелекту та вдосконалення методики;
- аналіз спільних рис між трансформаційним лідерством та емоційним інтелектом;
- дослідження поняття «емоційна компетентність» та «емоційний інтелект»;
- розробка аспектів емоційно інтелектуальної команди;
- розробка концептуальної моделі успіху проекту організації та її складових;
- дослідження та побудова формалізованої моделі успіху проекту та програми;
- здійснення апробації отриманих результатів на прикладі впровадження проектів та програм.

Об'єктом дослідження є теоретико-методологічні засади підвищення успіху організації через емоційний інтелект, трансформаційне лідерство, компетенції керівника, командні цінності.

Предметом дослідження є моделі, методи та підходи до організації та управління, які сприяють ефективним результатам проекту за допомогою розвитку емоційного інтелекту, трансформаційного лідерства, командних цінностей, компетенцій керівника в ефективності діяльності.

Наукові положення, розроблені особисто дисертантом та їх новизна.

Вперше розроблено:

- власне визначення «емоційного інтелекту» з урахуванням специфіки управління проектами, в контексті його використання для організації ефективної та раціональної взаємодії та комунікації, яка орієнтована на досягнення результату;
- концептуальну модель успіху проекту та програми, яка складається з наступних складових: емоційного інтелекту, трансформаційного лідерства, компетенцій керівника, орієнтації на результат та командних цінностей;
- формалізовану модель успіху проекту побудовану із застосуванням теорії множин, яка забезпечує інтегроване розуміння проектних процесів, вона забезпечує визначення тих елементів, які можуть та повинні знаходитися під управлінням проектного менеджера;

– модель спільних рис між трансформаційним лідерством та емоційним інтелектом, яка передбачає наступне: в трансформаційному лідерстві є компоненти емоційного інтелекту; трансформаційне лідерство та емоційний інтелект ґрунтуються на відносинах взаємозв'язку; здатність керувати власними емоціями є предиктором трансформаційного лідерства; емпатія розглядається, як найбільш послідовний антецедент трансформаційного лідерства; харизма, вплив, інтелектуальна стимуляція, індивідуалізована увага перетинаються з емоційним інтелектом; трансформаційне лідерство та емоційний інтелект заохочують застосовувати інноваційні способи роботи; довіра і підтримуючі відносини з лідером є важливими.

Удосконалено:

– методику оцінювання емоційного інтелекту, яка на відміну від існуючих передбачає при її виборі врахування наступних ключових моментів: загальної концептуальної моделі; вибір лінійної, біполярної або суміш обох (гібрид) шкал вимірювання; причини вимірювання емоційного інтелекту для оцінки чи для розвитку; можливості забезпечити зворотній зв'язок для кожного респондента; міри для підтвердження самосвідомості.

Отримали подальший розвиток:

– ключові фактори успіху проекту та програми, що є розширенням існуючих стандартів з управління проектами;

– засади «емоційної компетенції» та «емоційного інтелекту» під час впровадження проекту та програми, які вимагають розвитку усвідомлення та мотивації, необхідно підтримувати відкритість для прийняття конструктивного зворотного зв'язку та коригування поведінки.

Обґрунтованість і достовірність наукових положень, висновків і рекомендацій, які захищаються. Усі результати науково обґрунтовані та спираються на закономірності теорії управління проектами та стратегічного менеджменту. У роботі використані методи теоретичного й емпіричного дослідження, основними з яких є системний підхід, методи аналізу та синтезу (порівняння, аналогія, абстрагування, формалізація, класифікація, декомпозиція), структурний аналіз, моделювання, у тому числі графічне, математичне, когнітивне. Також застосовано: індукцію та дедукцію – для визначення загальних тенденцій розвитку емоційного інтелекту; теоретичного узагальнення і порівняння – для розкриття сутності емоційного інтелекту керівника проекту. Теоретичною основою дисертаційної роботи становлять фундаментальні положення проектного менеджменту, психології, теорії пізнання, а також наукові праці провідних учених у галузях інформаційних технологій, системного аналізу, психології, історичного пізнання. Побудова формалізованих моделей ґрунтується на застосуванні підходів теорії множин. Для обробки інформації, побудови таблиць, графіків, алгоритмів застосовано сучасні комп'ютерні технології та пакет прикладних програм (Microsoft Excel та інші).

Наукове та практичне значення роботи. Отримані в дослідженні дані про взаємозв'язок емоційного інтелекту, трансформаційного лідерства, компетенцій керівника, командних цінностей з ефективністю діяльності можуть бути використані

при розробці програм підвищення кваліфікації керівників з метою вдосконалення їх професійної підготовки. Висновки, отримані за результатами дослідження, можуть використовуватися в практиці управлінського та організаційного консультування з питань управління своїми емоціями, і можливостям використання власного емоційного інтелекту та емоційного інтелекту співробітників структурного підрозділу або організації в цілому.

Використання результатів роботи. Результати роботи впроваджені під час agile-трансформації на кафедрі «Управління проектами» Київського національного університету будівництва і архітектури та під час впровадження проекту на ТОВ «ДАХСЕРВІС».

Успішне впровадження agile в КНУБА знижує жорстку ієрархічну структуру організації, яка є суттєвою перешкодою для роботи по agile, де головне гасло – це не боятися втратити контроль над роботою.

Автором запропоновано п'ять кроків, які допоможуть вищому керівництву підтримувати хід agile-трансформації, починаючи зі зміни звичних методів роботи вищого керівництва, закінчуючи командами (факультетами, відділеннями) перед співробітниками яких ставляться конкретні завдання. Запропоновані автором ціннісні установки є фундаментом нового підходу до освітнього процесу ЗВО: практико-орієнтованість, адаптивність, гнучкість, інноваційність змінюють класичні цінності університету – академічність, стійкість, фундаментальність.

Повнота викладення матеріалів дисертації в публікаціях та особистий внесок автора. За темою дисертації з викладенням її основних результатів опубліковано 12 праць, з яких: 2 – тез у збірниках матеріалів наукових вітчизняних конференціях; 1 – у зарубіжних виданнях (Німеччина); 4 – у фахових збірниках наукових праць України; 5 – у міжнародних конференціях:

1. Rusan N., Bushuyev S., Bushuyev D. The relationship of emotional intelligence, creative potential and efficiency of the project manager. – Dortmund University of Applied Sciences and Arts, June 30 – July 1 2017 for the seventh time, p. 1 – 10.

Автору належить розробка взаємозв'язку між емоційним інтелектом, креативністю та ефективністю проектного менеджера / команди проекту.

2. Русан Н. І., Бушуєв С. Д. Емоційний інтелект керівника проекту. - Управління розвитком складних систем. – Київ.: КНУБА, вип. 28, 2016. – с.47 – 56.

Автору належить аналіз основних моделей та структури емоційного інтелекту керівника проекту; з'ясовано сутність поняття емоційного інтелекту та встановлено його роль в керівництві проектами; досліджено взаємозв'язок між емоційним інтелектом (EQ), компетенціями та IQ.

3. Русан Н. І., Бушуєв Д. А. Індикатори синдрому емоційного вигорання та подолання когнітивного дисонансу керівника проекту. – Управління розвитком складних систем. – Київ.: КНУБА, вип. 29, 2017. – с.26 – 33.

Автору належить з'ясування сутності синдрому емоційного вигорання, як складової емоційного інтелекту та когнітивного дисонансу проектного менеджера; встановлено симптоми емоційного вигорання та з'ясовано профілактичні заходи, аби не допустити симптому емоційного виснаження.

4. Rusan N., Bushuyev S. Relationship between emotional intelligence and entrepreneurial energy – *Управління розвитком складних систем.* – Київ.: КНУБА, вип. 30, 2017. – с. 6 – 10.

Автору належить розробка взаємозв'язку між розвитком емоційного інтелекту та підприємницькою енергією.

5. N. Rusan, S. Bushuyev, D. Bushuyev, B. Kozyr. The space of competencies and emotional intelligence in innovation projects // *Вісник Національного технічного університету «ХПІ». Збірник наукових праць. Серія: Стратегічне управління, управління портфелями, програмами та проектами.* Харків: ХПІ, 2019. – Випуск 2 (1327), с. 3-8.

Автору належить дослідження кроссрелативних зв'язків поведінкових компетенцій проєктних менеджерів за моделями Міжнародної асоціації управління проєктами (ICB 4.0) і японської системи знань P2M в контексті розвитку емоційного інтелекту.

6. Русан Н. І. Взаємозв'язок емоційного інтелекту з професійними компетенціями керівника проєкту. – Тези доповідей четвертої міжнародної науково-практичної конференції «Управління розвитком технологій». Тема: Інформаційні технології розвитку змісту освіти. – К.: КНУБА, 2017. – с. 52.

7. Rusan N., Bushuyev S., Bushuyev D. Emotional intelligence — the driver of development of breakthrough competences of the project – IEEE, 5-8 Sept. 2017 International Scientific and Technical Conference on Computer Sciences and Information Technologies (CSIT), Lviv, Ukraine, pp. 2-7 [Міжнародна наукометрична база: Scopus].

Автору належить встановлення ролі емоційного інтелекту серед розвитку проривних компетенцій керівника проєктами.

8. Русан Н. І. Емоційний інтелект, як інструмент управління проєктами // *Управління проєктами у розвитку суспільства.* Тема: «Управління проєктами в умовах переходу до поведінкової економіки»: тези доповідей / відповідальний за випуск С.Д. Бушуєв. – Київ: КНУБА, 2018. – с. 178.

9. Nadiia Rusan, Sergey Bushuyev. Emotional intelligence in project management in the transition to a behavioral economy // CSIT 2018, XIIIth International Scientific and Technical Conference, Computer science and information technologies, IEEE, 11-14 September, 2018, Lviv Polytechnic National University, pp. 183-186 [Міжнародна наукометрична база: Scopus].

Автору належить розробка можливостей розвитку емоційного інтелекту; встановлено роль емоційного інтелекту при прийнятті рішень в поведінковій економіці.

10. N. Rusan, S. Bushuyev, B. Kozyr. Modeling of Empathy, Emotional Intelligence and Transformational Leadership to the Project Success // International scientific-practical conference MODS 2019: Mathematical Modeling and Simulation of Systems pp. 209-222 [Міжнародна наукометрична база: Scopus].

Автору належить розробка концептуальної моделі успіху проєкту, яка складається з наступних складових: емоційного інтелекту, трансформаційного лідерства, компетенцій керівника та командних цінностей.

11. Rusan N., Kozyr B., Bushuyev S., Zapruvoda A. Role of empathy, emotional intelligence, transformational leadership of the project success // XIV International Scientific and Technical Conference «Computer Sciences and Information Technologies», September 17 – 20, 2019. Lviv, Ukraine, pp. 116-122 [Міжнародна наукометрична база: Scopus].

Автору належить розробка ролі складових моделі успіху проекту.

12. Rusan N., Bushuyev S., Bushuyev D. Emotional intelligence - the driver of development of breakthrough competences of the project // 30th IPMA World Congress “Breakthrough competences for managing change”, 5-7 September. – Astana, Kazakhstan, 2017. – pp. 384.

Автору належить розробка проривних компетенцій з огляду на розвиток емоційного інтелекту.

Усі наукові положення, висновки і рекомендації одержані автором особисто. У публікаціях, підготовлених у співавторстві, здобувачеві належать такі результати: розробка взаємозв'язку між емоційним інтелектом, креативністю та ефективністю проектного менеджера / команди проекту; аналіз основних моделей та структури емоційного інтелекту керівника проекту; з'ясовано сутність поняття емоційного інтелекту та встановлено його роль в керівництві проектами; досліджено взаємозв'язок між емоційним інтелектом (EQ), компетенціями та IQ; з'ясування сутності синдрому емоційного вигорання, як складової емоційного інтелекту та когнітивного дисонансу проектного менеджера; встановлено симптоми емоційного вигорання та з'ясовано профілактичні заходи, аби не допустити симптому емоційного виснаження; розробка взаємозв'язку між розвитком емоційного інтелекту та підприємницькою енергією; дослідження кроссreferентних зв'язків поведінкових компетенцій проектних менеджерів за моделями Міжнародної асоціації управління проектами (ICB 4.0) і японської системи знань Р2М в контексті розвитку емоційного інтелекту; встановлення ролі емоційного інтелекту серед розвитку проривних компетенцій керівника проектами; розробка можливостей розвитку емоційного інтелекту; встановлено роль емоційного інтелекту при прийнятті рішень в поведінковій економіці; розробка концептуальної моделі успіху проекту, яка складається з наступних складових: емоційного інтелекту, трансформаційного лідерства, компетенцій керівника та командних цінностей; розробка ролі складових моделі успіху проекту; розробка проривних компетенцій з огляду на розвиток емоційного інтелекту.

Результати дисертації опубліковано в повному обсязі.

Апробація результатів дисертації. Основні наукові результати досліджень доповідались і обговорювались на таких міжнародних наукових конференціях:

- 1) 4-а Міжнародна науково-практична конференція «Управління розвитком технологій», КНУБА (2017 р., м. Київ, Україна);
- 2) Міжнародна науково-технічна конференція з комп'ютерних наук та інформаційних технологій (CSIT) (5-8 вересня 2017 р., Львів, Україна);
- 3) Міжнародна науково-практична конференція «Управління проектами у розвитку суспільства», КНУБА (2018 р., м. Київ, Україна);

- 4) 13-а Міжнародна науково-технічна конференція з комп'ютерних наук та інформаційних технологій (CSIT) (11-14 вересня 2018 р., Львів, Україна);
- 5) 14-а Міжнародна науково-практична конференція MODS 2019: «Математичне моделювання та моделювання систем» (червень 2019 р., м. Чернігів);
- 6) 7-а Міжнародна конференція, Університет прикладних наук та мистецтв (30 червня - 1 липня 2017 р., м. Дортмунд, Німеччина);
- 7) 30-й Всесвітній конгрес IPMA в Назарбаєв Університет (5-7 вересня 2017 р., м. Астана, Казахстан);
- 8) 14-а Міжнародна науково-технічна конференція з комп'ютерних наук та інформаційних технологій (CSIT) (17-20 вересня 2019 р., Львів, Україна).

Відповідність пункту 10 Порядку проведення експерименту з присудження ступеня доктора філософії, затвердженому постановою Кабінету Міністрів України від 6 березня 2019 р. № 167. Дисертацію подано у вигляді спеціально підготовленої кваліфікаційної наукової праці на правах рукопису та виконано здобувачем особисто. Дисертація містить наукові положення, нові науково обґрунтовані теоретичні результати проведених здобувачем досліджень, що мають істотне значення для галузі менеджменту та управління проектами і програмами, що підтверджуються документами, які засвідчують проведення таких досліджень, а також свідчать про особистий внесок здобувача в науку та характеризуватися єдністю змісту.

Дисертацію оформлено за вимогами, передбаченими Наказом МОН України від 12.01.2017 р. № 40 «Про затвердження Вимог до оформлення дисертації». Рекомендація дисертації до захисту. Учасники розширеного засідання кафедри зазначили, що подана дисертація за змістом відповідає спеціальності 073 «Менеджмент». Дисертаційна робота Русан Н.І. є закінченим науковим дослідженням, виконана на високому рівні, містить вирішення актуальної науково-прикладної задачі. Поставлені в роботі задачі, одержані наукові положення, висновки і рекомендації всебічно обґрунтовані та переконливо аргументовані. Подана робота повністю відповідає вимогам п.10 «Порядку проведення експерименту з присудження ступеня доктора філософії».

Рецензент,
д.т.н., проф, завідувач кафедри
інформаційних технологій

Цюцюра С.В.

Рецензент,
к.т.н., доц., доцент кафедри
управління проектами

Ачкасов І.А.

Підписи Цюцюри С.В. та Ачкасова І.А. засвідчують

Зас. нач. ВК

Пациук В.Г.